

ДОСВІД США ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Андрій Юрійович ОСТАП'ЮК,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0006-2147-6130>*

Система цивільного захисту в США є великою та комплексною, яка охоплює різні рівні управління та агентства, діяльність яких спрямована на запобігання, реагування та відновлення в разі надзвичайних ситуацій. Найважливішим органом в цій системі є Федеральне управління надзвичайними ситуаціями (Federal Emergency Management Agency, FEMA). У додаток до FEMA, національна система цивільного захисту включає державні та місцеві управління з надзвичайних ситуацій, а також різноманітні агентства та організації, які виконують різні функції у цій сфері. Кожний штат має своє власне управління з надзвичайних ситуацій, яке відповідає за планування та реагування на катастрофи на рівні штату, а також співпрацює з FEMA у разі потреби у федеральній допомозі. Система цивільного захисту також передбачає міжагентурну співпрацю між різними органами уряду, а також громадськими та приватними організаціями. Це сприяє ефективному обміну інформацією та ресурсами під час кризових ситуацій. Важливою складовою цієї системи є також громадська свідомість та підготовка. Освіта та навчання громадськості про правила поведінки в разі надзвичайних ситуацій, а також підготовка сімей та спільнот до реагування на кризові ситуації, безумовно, є ключовими елементами успішного функціонування системи цивільного захисту в США.

Утворене в 1979 році президентським розпорядженням, виданим тодішнім президентом Джиммі Картером, FEMA об'єднало кілька федеральних програм, спрямованих на вирішення проблем у надзвичайних ситуаціях, в одне агентство. Місія агентства розширилася з роками, щоб відігравати виключну роль у складі Міністерства внутрішньої безпеки США. Повноваження агентства були додатково визначені та розширені рядом законодавчих актів. Так, у 1988 році Закон Стаффорда змінив і перейменував «Закон про надання допомоги при стихійних лихах» 1974 року. Ця дія встановила основу для реагування на стихійні лиха та відновлення після катастроф, оголошених президентом. Після терактів 11 вересня 2001 року тодішній президент Джордж Буш підписав «Акт про національну безпеку», згідно з яким FEMA стало частиною Міністерства внутрішньої безпеки. Протягом наступних 20 років Конгрес прийняв додаткові закони, які ще більше сформували FEMA. Законодавство включало Закон про реформу управління надзвичайними ситуаціями після Катріни (2006). Пізніше були прийняті Акт про реформу Сенді (2012) і Акт про реформу відновлення після аварій (2018) [1]. FEMA існує для того, щоб управляти катастрофами трьома способами: 1) підвищення обізнаності про ризики виникнення ка-

тастроф, забезпечення освіти щодо зменшення ризику та ініціювання профілактичних дій до того, як катастрофа станеться; 2) оповіщення громадськості та координація федеральної реакції під час стихійного лиха; 3) координація федеральних зусиль з відновлення, включаючи надання ресурсів і спроби запобігти майбутнім катастрофам після інциденту чи події.

Для забезпечення належного функціонування системи цивільного захисту відбувається через Національний центр координації реагування FEMA (NRCC). Це міжвідомчий центр, розташований у штаб-квартирі FEMA, який координує загальну федеральну підтримку великих катастроф і надзвичайних ситуацій, а також забезпечує підтримку операцій на регіональному рівні. Керівник FEMA активує роботу NRCC напередодні інциденту та/або у відповідь на нього шляхом координації роботи персоналу. NRCC координує роботу з постраждалими регіонами та надає необхідні ресурси та політичні вказівки для підтримки операцій на рівні інцидентів. Персонал NRCC спеціально забезпечує координацію управління надзвичайними ситуаціями, планування, розгортання ресурсів, а також збирає та розповсюджує інформацію про інциденти, будуючи та підтримуючи обізнаність про ситуацію — і все це на національному рівні. FEMA підтримує NRCC як функціональний компонент NOC для операцій підтримки інцидентів.

В США на даний час діє понад 6 тис. диспетчерських центрів, які обслуговують виклики на номер 911. Більшість з них оснащені спеціальним обладнанням, яке автоматично відображає номер та адресу абонента на дисплеї оператора в момент надходження дзвінка. Це значно спрощує процес реагування на надзвичайні ситуації, особливо у випадках, коли абонент має проблеми з мовою або не може говорити. Для виклику поліції, пожежників чи швидкої допомоги, достатньо просто набрати номер і поставити телефон поруч із апаратом. При надходженні дзвінка до диспетчерського центру, оператор відповідає на нього протягом кількох секунд та називає свій ідентифікаційний номер. Абонентові рекомендується запам'ятати цей номер, якщо у нього виникнуть проблеми з обслуговуванням або якщо пізніше потрібно буде звернутися за додатковою інформацією. Оператор задає різні запитання, відповіді на які допомагають класифікувати дзвінок залежно від ситуації. Ці дані вводяться в спеціальну комп'ютерну систему, яка визначає найближчий ресурс, який може відправитися на місце події негайно [2].

На регіональному рівні в США важливий акцент робиться на забезпеченні ефективної координації та реагування на надзвичайні ситуації в межах конкретного регіону. Одним із ключових аспектів є наявність місцевих управлінь з надзвичайних ситуацій, які відповідають за розробку та виконання планів підготовки та реагування на надзвичайні ситуації відповідно до специфічних потреб та умов свого регіону. Основна мета регіональних органів управління надзвичайними ситуаціями полягає в ефективному координуванні дій різних агентств та ресурсів на місцевому рівні. Це включає управління пожежною охороною, медичними службами, правоохоронними органами, волонтерськими групами та іншими зацікавленими сторонами для забезпечення швидкого та ефективного реагування на будь-які небезпечні ситуації. Крім того, на регіональному рівні активно впроваджу-

ються програми підготовки та навчання громадськості щодо дій в разі виникнення надзвичайних ситуацій. Ці програми спрямовані на підвищення обізнаності та готовності населення до реагування на різні загрози та кризові ситуації, що можуть виникнути на регіональному рівні. Також важливим аспектом є розвиток і використання сучасних інформаційних технологій. Це включає системи автоматизованого попередження про надзвичайні ситуації, моніторинг погодних умов та інших потенційних загроз, а також використання мобільних додатків та інтернет-ресурсів для розповсюдження важливої інформації та інструкцій громадськості.

Взагалі, серед позитивних моментів досвіду США щодо забезпечення ефективного функціонування системи цивільного захисту слід виділити наступні:

1) система цивільного захисту в США є дуже гнучкою та адаптивною, що дозволяє швидко реагувати на різноманітні надзвичайні ситуації на регіональному рівні. Місцеві управління з надзвичайних ситуацій мають можливість реагувати згідно з конкретними потребами та характеристиками своєї місцевості;

2) важливим елементом успішної системи цивільного захисту США, в тому числі й на регіональному рівні, є співпраця між різними органами та агентствами, як на загальнодержавному, так і міжнародному рівнях. Це включає урядові агентства, правоохоронні органи, медичні служби, пожежну охорону, а також громадські та приватні організації;

3) США мають розвинуту систему підготовки та навчання населення щодо дій в разі виникнення надзвичайних ситуацій. Це включає регулярні тренування, проведення кампаній з громадської освіти та інформаційних кампаній щодо підготовки до різних видів кризових ситуацій;

4) використання сучасних технологій. В процесі діяльності різних органів держави важливу роль відіграють сучасні технології, такі як системи автоматизованого попередження про надзвичайні ситуації, мобільні додатки для інформування громадян. Всі вони активно використовуються з метою покращення ефективності системи цивільного захисту на регіональному рівні.

Список використаних джерел:

1. Jim Probasco Federal Emergency Management Agency (FEMA): How It Works, What It Provides

2. Григоренко Н. В. Зарубіжний досвід побудови систем надання державних послуг у сфері цивільного захисту / Н. В. Григоренко // Теорія та практика державного управління. 2015. Вип. 2. С. 290-297. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2015_2_47